

بروز پوسیدگی فوزاریومی ریشه‌های فرعی بادام در اثر تنش‌های آبی در نواحی مرکزی ایران

احمد حیدریان^۱ و جعفرارشاد^۲

۱- بخش تحقیقات آفات و بیماریهای گیاهی، مرکز تحقیقات کشاورزی شهرکرد

۲- بخش تحقیقات رستنیها، موسسه تحقیقات آفات و بیماریهای گیاهی، تهران

طی سال های ۷۸-۱۳۷۵ علائم ضعف و زوال درختان بادام در باغهای جدیدالتأسیس استان‌های چهارمحال و بختیاری، اصفهان و یزد مشاهده گردید. بررسی‌ها مشخص نمود که در غالب این باغها عناصر غذایی در خاک به حد کافی وجود دارد و روش آبیاری نیز به صورت جوی و پشته بوده بطوری که طوقه درختان در وسط پشته‌ها و بعضاً وسط کرتها قرار داشت و طبق نتایج تحقیقاتی هدایت الکتریکی و واکنش آب آبیاری و خاک عامل محدودکننده نیست و دور آبیاری باغ‌ها از ۱۲، ۱۴، و به ندرت ۱۶ روز متغیر است در پاره‌ای از موارد در زمان اوج مصرف آب و گرمی هوا امکان دارد فاصله آبیاری نیز به تاخیر بیفتد و به ۲۰ روز هم برسد در اینگونه باغ‌ها که غالباً خاکهای سبک و شنی دارند، در اثر خلل در میزان و دورآبیاری تنش‌های آبی متحمل بوده و ریشه‌های فرعی در عمق ۱۰ تا ۲۰ سانتی متری خاک پوسیده و به رنگ قهوه‌ای تیره در می‌آیند. در حالت حاد علائم روی ریشه‌های اصلی نیز دیده می‌شود در باغهایی که اقدام به کشت صیفی، جالیز و حبوبات (نخود، عدس و غیره...) می‌کنند این وضعیت بصورت حادتر مشاهده می‌گردد. نمونه برداری و کشت ریشه‌های فرعی با علائم پوسیدگی وجود گونه‌های قارچی *F.compactum*, *F.oxysporum*, *Fusarium solani* رابه ترتیب با فراوانی ۲۷، ۳۲، ۴۱ مشخص نمود که بیماریزایی جدایه‌های انتخابی از گونه‌های فوق با کشت در محیط غذایی ژاپک مایع و تهیه سوسپانسیون با غلظت ۱۰۶ اسپور در میلی لیتر و در پنج تکرار روی نهال‌های بذری ۶ ماهه پس از اعمال سه تنش رطوبتی به فواصل ۳۰، ۴۵ و ۶۰ روز ثابت گردید.

نظر به اینکه فوزاریوم‌ها غالباً جهت استقرار و بیماریزایی نیاز به رطوبت پائین و اعمال تنش‌های رطوبتی دارند و همچنین گیاهان صیفی، جالیز و حبوبات کانون‌های مناسبی جهت استقرار و افزایش ماده اولیه اینگونه قارچ‌ها در این موارد می‌باشند بایستی در مدیریت باغ‌ها بویژه مدیریت مبارزه با این بیماری (مدیریت آب و عدم کاشت گیاهان جالیزی و...) که بصورت عامل محدودکننده در توسعه باغات در آمده توجه خاص شود.